Provincie Noord-Brabant

Statenmededeling

Onderwerp
Stand van zaken Vernieuwing OV

Aan Provinciale Staten van Noord-Brabant,

Kennisnemen van
Het doel en de opzet van het programma Vernieuwing Openbaar Vervoer (OV) en de processtappen die binnen dit programma genomen gaan worden.

Datum
31 mei 2016
Documentnummer
GS: 3983103
PS: 4002625

Aanleiding

De samenleving waar mobiliteit een onderdeel van uitmaakt is in ontwikkeling. Belangrijke transformaties hierin zijn de ontwikkeling naar (semi-)zelfrijdende auto's, van aanschaf van producten naar gebruik van diensten, van fossiele brandstoffen naar duurzame energie en van eenmalig gebruik naar hergebruik van producten. Deze ontwikkelingen hebben invloed op het totale mobiliteitssysteem. Hierbij wordt het steeds belangrijker om dit systeem als één geheel te zien van verschillende modaliteiten, waarbij de reiziger van a naar b wil op de meest snelle en betaalbare manier. Door gebruik te maken van de nieuwste mogelijkheden zetten we in op verbetering van ons mobiliteitssysteem. We willen de kleine kernen bereikbaar houden en de sociale veerkracht benutten en versterken. Daarnaast willen we óók via de mobiliteitsagenda de economie verder versterken en Brabant verduurzamen.

Ook het OV is onderdeel van vernieuwing binnen mobiliteit. De provincie is concessieverlener voor de drie OV-busconcessies in Brabant (Oost, West en Zuidoost). Daarnaast is de provincie verantwoordelijk voor het OV via de Regiotaxi. Deze contracten lopen nu. De vraag is echter hoe de provincie in de toekomst met dit OV wil omgaan als onderdeel van de totale mobiliteit. Belangrijk is om ons nu over die vraag te buigen. In 2018 start de voorbereiding immers van de concessie West die eind 2022 afloopt. Het programma vernieuwing OV heeft als doel op welke manier de provincie in de toekomst het beste OV kan inzetten als onderdeel van het totale mobiliteitssysteem. Die vraag wordt beantwoord binnen de totale context van het veranderende multi-modale mobiliteitssysteem in Brabant. De afgelopen periode is dit programma opgezet, en we willen uw Staten hierover informeren. Dit is ook toegezegd bij de behandeling van Motie 38. Hiermee is deze motie deels afgehandeld. U wordt separaat nog geïnformeerd over de uitkomsten van de verkenning van Arriva naar OV in West-Brabant.

Bevoegdheid

De basis voor de vernieuwing OV is en blijft de OV visie die op 21 september 2012 door uw Staten op basis van uw kaderstellende rol is vastgesteld. Het programma vernieuwing OV gebruikt de OV visie als basis. Vanuit onze uitvoerende rol informeren wij uw Staten, en op basis van uw controlerende rol neemt u kennis van deze verdere uitwerking van de visie OV. Ons college is

bevoegd als concessieverlener voor het OV op grond van de Wet Personenvervoer 2000.

Kernboodschap

1. *Een programma Vernieuwing OV is nodig omdat mobiliteit aan het veranderen is inclusief de rol van OV hierin.*

Hoe ontwikkelt mobiliteit zich op langere termijn? Hierin spelen allerlei ontwikkelingen waardoor mobiliteit en de rol van OV daarin zal gaan veranderen. Een busconcessie zal niet altijd het juiste product kunnen bieden voor de reiziger. Daarom is reeds bij de opzet van het bestek van de concessie Zuidoost-Brabant aangegeven dat we willen doorgroeien naar een 'mobiliteitsconcessie'[1]. De reiziger wil niet altijd een bus, maar wil passende mobiliteit. Dit kan een bus zijn, maar dit kan ook fiets zijn, een (deel)auto of een flexibel kleinschalig mobiliteitssysteem.
Dit kan door concessies anders in te richten, maar ook door mobiliteit breder aan te bieden binnen of buiten concessies. Een belangrijke ontwikkeling hierbij is 'Mobility as a service'. Hierbij is er één mobiliteitsaanbieder (vanuit het perspectief van de gebruiker) die verschillende vormen van mobiliteit aanbiedt, zoals (deel) auto, (deel) fiets, taxi, bus, enzovoort. Dit is dan een platform waarbij de reiziger de mobiliteit bij één partij boekt en betaalt. De verdere ontwikkeling hiervan zal invloed hebben op de toekomst van mobiliteit en OV. Ook is belangrijk om te verkennen welke invloed dit zal hebben op de inrichting van concessies en de rol van de provincie en gemeenten hierin. Welke rol heeft de provincie nog in 'Mobility as a service', wat is nog de inhoud van concessies en richten we ons alleen op dikke vervoerstromen of zijn we ook verantwoordelijk voor OV als sociaal vangnet?

Om de toekomst te verkennen en breder te kijken naar concessies is het programma Vernieuwing OV opgezet. Dit programma is een overkoepelend programma, dit betekent dat vernieuwing een plek krijgt binnen drie OV programma's:

- Concessiebeheer- en ontwikkeling. Binnen de huidige concessies wordt (bijvoorbeeld via experimenten) ook vernieuwing doorgevoerd.
- Experimenten binnen het deelprogramma van vernieuwing OV 'Mobiliteit op Maat'. Hieronder vallen ook experimenten die niet binnen de concessie kunnen maar wel nodig zijn om naar de toekomst toe de juiste afwegingen te kunnen maken.
- Ontwikkelagenda Spoor, HOV en knooppunten voor fysieke verbeteringen aan het OV systeem, waarbij ook naar innovatie wordt gekeken. Bij dit laatste programma hoort een uitvoeringsprogramma. Hierover bent u op 8 december 2015 geïnformeerd via een Statenmededeling.

2. *Uitgangspunt van de Vernieuwing OV is bestaand beleid, namelijk de visie OV.*

[1] Mobiliteitsconcessie is een werkterm, de vraag is of het aanbieden van mobiliteit altijd in de vorm van een concessie zal gebeuren.

Het huidig beleid voor OV bestaat uit de OV visie die in 2012 door uw Staten is vastgesteld. Hierin zijn drie thema's belangrijk:

- Vraaggericht: aanbod afgestemd op de vraag.
- Verbindend: OV via knooppunten verbinden met andere modaliteiten en ruimtelijke ontwikkelingen.
- Verantwoord: OV is schoon en ingebed in de maatschappij.

Om in de veranderende maatschappij goed invulling te geven aan deze drie doelen moeten we nieuwe concepten invoeren. Dit om beter in te spelen op de doelen van de OV visie, maar ook soms om een oplossing te zoeken voor plekken met minder grote vervoersstromen (zoals naar kleine kernen). Hier liggen kansen voor nieuwe mobiliteitsoplossingen die beter inspelen op de mobiliteitsvraag van burgers.

Het doel van het programma Vernieuwing OV is niet om een nieuwe OV visie te maken. Het doel is om op de beste manier in de toekomst invulling te geven aan de principes uit de OV visie en deze verder aan te scherpen binnen de totale mobiliteitsopgave. Dit kan binnen concessies maar kan ook daarbuiten gerealiseerd worden.

3. *Het programma vernieuwing OV gaat over de toepassing van nieuwe concepten die binnen huidige concessies niet kunnen maar wel nodig zijn om mee te oefenen voor een toekomstbesteding mobiliteitssysteem.*

Het programma vernieuwing OV verkeert in de startfase. We gaan beginnen met dit programma en kijken voortdurend of er slimme concepten zijn die we moeten testen. Voor het programma vernieuwing OV zijn de volgende stappen voorzien:

1. Inzicht krijgen in de toekomst van mobiliteit. Welke kansen en bedreigingen brengt die toekomst met zich mee? Welke rol hebben mobiliteitsconsumenten daarin? Welke samenwerking tussen gemeenten en de provincie wordt hierbij gevraagd? Hoe maken we optimaal gebruik van en versterken we sociale veerkracht? Hoe kunnen we de toekomst mobiliteit gebruiken voor verdere vergroening van mobiliteit (kleinschalig)? Hoe kunnen we 'Mobility as a service' stimuleren en wat betekent die beweging voor onze investeringsstrategie? De provincie gaat hiervoor ook op zoek naar input van buiten (vanuit partners waar we al veel mee samenwerken, maar we gaan ook nadrukkelijk op zoek naar nieuwe partners hiervoor vanuit de markt en kennisinstellingen).
2. Mobiliteit op Maat: Deze toekomst zal vertaald worden naar de huidige situatie in een kader voor experimenten met nieuwe vormen van mobiliteit. Deze experimenten moeten ons gaan helpen om te leren wat kansrijke oplossingen kunnen zijn voor de toekomst van OV binnen en buiten concessies.
3. Vanuit stap 1 en 2 moet dit gezamenlijk leiden tot de inrichting van een 'mobiliteitsconcessie' als de huidige concessies aflopen. Voor dit onderdeel zal de kennis vanuit de toekomst van mobiliteit en de experimenten weer vertaald worden in bijvoorbeeld een aanbesteding. Hierbij zullen we ook kritisch kijken naar het instrument van concessies, welke ruimte is er om hier

op een andere manier mee om te gaan? Wat kan er buiten concessies geregeld worden?

4. Randvoorwaardelijk hierbij zijn een goede communicatiestrategie en ruimte voor kennisontwikkeling (een lerende aanpak), zodat we steeds leren van de stappen die we zetten.

4. Het programma Vernieuwing OV kent veel verbindingen met andere opgaves.

De toekomst van mobiliteit staat natuurlijk niet op zichzelf. Binnen mobiliteit is er een link met programma's rondom fiets, smart mobility, beleid en samenwerking en het Programma Bereikbaarheid Zuid-Nederland. Smart mobility in de vorm van zelfrijdende auto's en de opkomst van e-bikes zullen ook hun invloed hebben op het OV van de toekomst. Daarnaast is er een belangrijke link met bredere vraagstukken. Te denken valt aan de economie en de bereikbaarheid van economische toplocaties, de ontwikkelingen op de arbeidsmarkt, duurzaamheid, ruimtelijke ordening en de trek naar de stad, de krimp op het platteland, bereikbaarheid van kleine kernen en sociale veerkracht. Met deze ontwikkelingen wordt een link gelegd in de toekomstscenario's voor de Vernieuwing OV.
Daarnaast zullen experimenten ook worden opgestart vanuit verschillende invalshoeken met ook raakvlakken met andere programma's.

Voorbeelden van experimenten

Voordat we met experimenten starten maken we hiervoor een kader samen met partners, maar hier worden een aantal mogelijke experimenten genoemd. Hierbij is de Brabantse schaal en de wens voor innovatie een belangrijk uitgangspunt:

- Verdere invulling van Mobility as a service als vraaggerichte invulling van mobiliteit
- Het versterken van de vervoerwaarde, bijvoorbeeld door experimenten met big data (via een Hackaton)
- Nieuwe vraaggerichte mobiliteitsoplossingen om betere passende mobiliteit te bieden voor hetzelfde budget. Dit kan als doorontwikkeling van huidige systemen (zoals Flexlijn Eindhoven en Helmond) naar meer flexibele systemen (voorbeelden hiervan zijn de Texelhopper en Split in Washington). Dit kan ook via Experimenten met technologische ontwikkelingen zoals een zelfrijdend voertuig (zoals nu in Gelderland een experiment loopt met een Wepod).
- Experimenten rondom integratie van OV en doelgroepenvervoer zoals het opzetten van een integrale regiecentrale (zoals nu in regio Hart van Brabant wordt opgezet). Door combinatie van deze vervoersstromen heb je meer kansen voor een toekomstbesteding OV systeem.
- Experimenten vanuit de samenleving en sociale veerkracht, welke mobiliteitsoplossingen kunnen door de Brabantse burger zelf georganiseerd worden?

Consequenties
Het programma Vernieuwing OV wordt gefinancierd uit het reeds beschikbare budget voor Openbaar Vervoer voor onderzoek en ontwikkeling. Voor de periode 2016 tot en met 2019 wordt hiervoor een bedrag vrij gemaakt van € 5 miljoen.
Dit betreft een begrotingswijziging binnen het begrotingsproduct, en wordt als technische-administratieve wijziging aangeboden bij de Bestuursrapportage.

Europese en internationale zaken
Voor het programma Vernieuwing OV wordt gebruik gemaakt van de kennis die ook op Europees en internationaal niveau beschikbaar is.

Communicatie
Wij bereiden thans een communicatiestrategie voor. Nu wordt vooral verkennend gesproken met allerlei partijen (vanuit overheid, markt, kennisinstellingen en reizigers) om ideeën op te doen. Waar mogelijk wordt aangesloten bij al lopende initiatieven.

Vervolg
We starten breed met het kennis opdoen van de toekomst van mobiliteit en OV. Dit zal worden vertaald in een kader voor experimenten voor 'Mobiliteit op Maat'. Dit moet uiteindelijk leiden tot een strategie voor komende concessies. Hierbij geldt globaal de volgende planning.

- 2016: focus op het bredere traject van de toekomst van mobiliteit en een vertaling hiervan in een eerste kader voor experimenten.
- Vanaf eind 2016: start eerste experimenten 'Mobiliteit op Maat', deze lopen door tot en met 2018 en kunnen aanleiding zijn om de ideeën over de toekomst van mobiliteit verder aan te scherpen.
- 2018: eerste stappen richting aanbesteding van een nieuwe concessie in West (die in 2022 afloopt).

Het denken over mobiliteit is in beweging, waaronder ook het denken over OV. We willen u graag meenemen in dit proces en de stappen die we hierin zetten. Dit willen we doen door u uit te nodigen voor een aantal bijeenkomsten in de loop van dit jaar. Hiervoor zullen we u in het najaar informeren met een planning van de stappen en bijeenkomsten die we willen organiseren rondom de toekomst van mobiliteit en OV maar ook bijvoorbeeld bij het vormgeven van een kader voor experimenten.

Bijlagen
Geen.

Gedeputeerde Staten van Noord Brabant,

de voorzitter, de secretaris,

Datum
31 mei 2016
Documentnummer
GS: 3983103
PS: 4002625

prof. dr. W.B.H.J. van de Donk

mw. ir. A.M. Burger

Opdrachtgever: Bram van den Hout, BvdHout@brabant.nl,
Cluster Mobiliteit en Infra en Afdeling Integraal Mobiliteitsbeleid

Opdrachtnemer: Arwina de Boer, A Boer@brabant.nl,
Cluster Mobiliteit en Infra en Afdeling Integraal Mobiliteitsbeleid